Konstitutionsutskottets betänkande 1985/86:23

över viss del av proposition 1985/86:98 angående invandrarpolitiken

KU
1985/86:23

Sammanfattning

Konstitutionsutskottets beredning avser den del av proposition 1985/86:98 om invandrarpolitiken som tar upp frågan om stöd till tidningar och tidskrifter.

Utskottet har godtagit propositionens förslag i aktuell del med vissa justeringar i fråga om de särskilda villkor som skall vara uppfyllda för att tidningar på andra språk än svenska skall få presstöd. Därmed har utskottet delvis tillstyrkt ett motionsyrkande (fp). Två motionsyrkanden (ett av vpk och ett av c) har avstyrkts.

Propositionen

I propositionen hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen

1. godkänner vad i propositionen förordats i fråga om stödet till tidningar på andra språk än svenska,

2. godkänner de i propositionen föreslagna ändringarna för stöd till dagspressen,

3. till *Stöd till dagspressen* under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1986/87, utöver vad som har föreslagits i proposition 1985/86:100 bil. 10, anvisar ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

Propositionens förslag beträffande stödet till invandrartidningar innebär i korthet följande:

Det särskilda stödet till tidningar på andra språk än svenska avvecklas. De bidragsmedel som använts för ändamålet föreslås i huvudsak användas för finansieringen av stödet till invandrarnas riksorganisationer. Allmänna nyhetstidningar på andra språk än svenska ges möjlighet att söka fullt produktionsbidrag inom stödet till dagspressen. Utöver de generella reglerna gäller vissa särskilda bestämmelser för sådana tidningar. För att komma i fråga för produktionsbidrag bör således tidningens text i huvudsak vara skriven på annat språk än svenska. Tidningen bör vända sig till invandrare och språkliga minoriteter i Sverige. Tidningen bör ha sin huvudredaktion i Sverige och minst 90 % av upplagan bör vara spridd i Sverige. Slutligen bör tidningen till övervägande del innehålla nyheter och annan information samt debatt om förhållanden i Sverige.

1 *Riksdagen 1985/86. 4 saml. Nr 23*

Motionerna

I motion 1985/86:342, yrkande 13, av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförs om invandrarnas mediesituation.

I motion 1985/86:345, yrkande 4, av Kenth Skårvik m. fl. (fp) hemställs att riksdagen godkänner de i motionen förordade grunderna för stöd till dagspressen.

I motion 1985/86:347, yrkande 10, av Rune Backlund m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om behovet av positiv särbehandling av invandrartidningarna inom det allmänna presstödet.

I vpk-motionen avvisas förslaget att avveckla det särskilda stödet till invandrartidningar med hänsyn till den betydelse dessa tidningar har för att hålla samman den egna gruppen, stärka den framväxande kulturen och visa på alternativ till det livsmönster som de får del av genom svenska massmedier.

I motionen av Kenth Skårvik m. fl. (fp) kritiseras de särskilda kriterier som skall gälla för att tidningar på andra språk än svenska skall få del av det allmänna dagspresstödet. Enligt motionen är det rimligt att en invandrartidning för att få stöd skall vända sig till invandrare och språkliga minoriteter i Sverige. Likaså är det enligt motionen rimligt att uppställa krav på att tidningens huvudredaktion skall finnas i Sverige; i övrigt bör man så långt som möjligt undvika speciella regler för olika tidningar som utges i Sverige.

I motionen av Rune Backlund m. fl. (c) framhålls att om den föreslagna ändringen av stödreglerna genomförs krävs det att nyhetstidningar på andra språk än svenska ges möjlighet till en positiv särbehandling när det gäller bl. a. upplagans storlek och produktionskostnader.

Utskottet

Den nu aktuella propositionen behandlar i sin helhet den statliga invandrarpolitiken. En rad förslag framläggs, däribland en omläggning av statsbidragen till invandrarnas riksorganisationer. Innebörden härav är att det nuvarande verksamhetsbidraget, delar av det särskilda stöd som kan utgå till tidningar på andra språk än svenska samt vissa projektmedel förs samman till ett samlat organisationsstöd. Huvudtanken är att det statliga stödet till invandrarverksamheten i fortsättningen bör inriktas på riksorganisationerna och i minskad utsträckning gå till särskild verksamhet.

Som en konsekvens av denna allmänna inriktning av invandrarpolitiken föreslås i propositionen att det särskilda stödet till tidningar på andra språk än svenska avvecklas. Sådana tidningar som samtidigt är allmänna nyhetstidningar ges möjlighet att söka fullt produktionsbidrag inom stödet till dagspressen.

Regeringens förslag att avskaffa det särskilda stödet till invandrartidningar godtas inte i motion 1985/86:342 av Lars Werner m. fl. (vpk). Enligt motionen bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag som innebär

att invandrartidningarna får ett så stort stöd att deras framtida utveckling främjas. I avvaktan härpå bör stödet till invandrarorganisationerna ökas så att bl. a. en fortsatt utgivning av invandrarnas tidningar garanteras.

Utskottet har ingen erinran mot grundtanken i regeringsförslaget att fortsättningsvis i huvudsak inrikta det statliga stödet på invandrarnas riksorganisationer. Mot denna bakgrund får slopandet av det särskilda stödet till tidningar på andra språk än svenska godtas. Utskottet vill tillägga att även socialförsäkringsutskottet, som behandlar huvuddelen av propositionen, har ställt sig bakom regeringsförslaget i denna principfråga.

Med det anförda avstyrker utskottet vpk-motionen i ifrågavarande del.

Som nämnts skall allmänna nyhetstidningar på annat språk än svenska även i fortsättningen kunna få stöd. Detta skall ske genom att de ges rätt till fullt produktionsbidrag från anslaget för det allmänna stödet till dagspressen. Vissa särskilda villkor skall dock enligt propositionen uppställas för rätt till stöd. Således skall tidningens text i huvudsak vara skriven på annat språk än svenska, tidningen skall rikta sig till invandrare och språkliga minoriteter i Sverige, den skall ha sin huvudredaktion i Sverige, minst 90 % av upplagan bör vara spridd i Sverige och slutligen bör tidningen till övervägande del innehålla nyheter, annan information och debatt om förhållanden i Sverige. Avsikten är att förordningen (1977:523) om stöd till tidningar på andra språk än svenska skall upphävas och den föreslagna särregleringen för invandrartidningar införas i förordningen (1981:409) om statligt stöd till dagstidningar.

I motion 1985/86:345 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) kritiseras i vissa hänseenden de föreslagna särreglerna för invandrartidningar.

Enligt motion 1985/86:347 av Rune Backlund m. fl. (c) bör nyhetstidningar på andra språk än svenska ges möjlighet till en positiv särbehandling när det gäller upplagans storlek och produktionskostnader.

Utskottet vill understryka vikten av att allmänna nyhetstidningar på annat språk än svenska även fortsättningsvis kan få särskilt presstöd. Som framhålls i propositionen representerar en tidning som uppfyller presstödskraven rörande abonnerad upplaga och periodicitet ett stort ekonomiskt åtagande. En sådan tidning riktar sig också till en större krets och har en bredare inriktning än andra typer av tidskrifter. Dess roll i den demokratiska processen är också av en helt annan betydelse. Det är därför enligt utskottets mening väsentligt att stöd fortfarande kan utgå direkt till sådana tidningar.

I princip bör enligt utskottets mening samma regler som för svenska nyhetstidningar gälla för stöd till nyhetstidningar på främmande språk som, liksom svenska tidningar, riktar sig till människor som lever i vårt land. Motivet för att särregler ändå ansetts behövas är intresset av att stöd endast skall utgå till tidningar som riktar sig till denna kategori. Detta är enligt utskottets mening ett viktigt skäl. Statsbidrag bör inte utgå för annat än det som tjänar stödets huvudsyfte, nämligen att skapa bättre förutsättningar för information, debatt och opinionsbildning bland invandrare i Sverige.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att några invändningar kan riktas mot kraven på att tidningens text i huvudsak skall vara skriven på annat språk än svenska, att tidningen bör vända sig till invandrare och språkliga minoriteter i Sverige och att den bör ha sin huvudredaktion i Sverige.

Kravet på att invandrartidningarna för att få statsbidrag till övervägande

del skall innehålla nyheter och information samt debatt om förhållandena i Sverige motiveras främst med att stöd inte skall kunna utgå till tidningar som ensidigt är inriktade på ett eller flera andra länders förhållanden. Utskottet anser att detta är ett bärande skäl och att man därför liksom hittills måste godta ett stödvillkor som i någon mån tar sikte på innehållet i tidningen. Med hänsyn till att invandrartidningarna självfallet också bör innehålla information av internationell karaktär, t. ex. världsnyheter och debatter i stora internationella frågor, anser utskottet emellertid att den valda formuleringen av villkoret är väl snäv. Enligt utskottets mening tillgodoses syftet med bestämmelsen klarare med en formulering av innehåll att tidningen till övervägande del bör innehålla nyheter, annan information och debatt, som rör förhållanden i Sverige eller är av allmänt intresse.

För svenska tidningar krävs för presstöd bl. a. att de i huvudsak distribueras inom landet. I praxis har med "i huvudsak" avsetts 70 %. När det gäller invandrartidningar har kravet hittills varit att 90 % av upplagan skall vara spridd i Sverige. Skälet till denna strängare regel har varit likartat med de krav som uppställs på tidningens innehåll, nämligen att presstödet inte skall gagna särintressen. För tidningar på svenska utgör språket en naturlig spärr mot en mera omfattande spridning i andra länder. Enligt utskottets mening är emellertid de särskilda villkoren för att en invandrartidning skall få presstöd tillräckliga för att samma regler om spridning i Sverige som för svenska tidningar skall kunna gälla.

Det sagda bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna.

Med det anförda får motion 1985/86:345 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) till viss del anses besvarad.

Som framgår av det föregående är utskottets principiella inställning att samma stödregler som för svenska nyhetstidningar bör gälla för invandrartidningar på främmande språk. Härav följer att utskottet inte är berett att förorda att – som föreslås i motion 1985/86:347 – sistnämnda tidningar kommer i åtnjutande av förmånligare regler när det gäller upplagans storlek och produktionskostnader. Motionsyrkandet avstyrks således.

Utskottet godtar den föreslagna anslagshöjningen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:98, utbildningsdepartementets avsnitt, yrkande 1, och med avslag på motion 1985/86:342, yrkande 13, godkänner vad i propositionen förordats i fråga om stödet till tidningar på andra språk än svenska,

2. att riksdagen med anledning av propositionen i nämnda avsnitt, yrkande 2, med anledning av motion 1985/86:345, yrkande 4, och med avslag på motion 1985/86:347, yrkande 6, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om särskilda villkor för stöd till tidningar på andra språk än svenska,

3. att riksdagen med bifall till propositionen i nämnda del till *Stöd till dagspressen* under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1986/87,

utöver vad riksdagen beslutat med anledning av proposition 1985/86:100, bilaga 10, anvisar ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

Stockholm den 15 maj 1986

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s), Börje Stensson (fp), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk), Kristina Svensson (s) och Ingela Mårtensson (fp).

Reservation

av Nils Berndtson (vpk) som anser

dels att utskottet på s. 3 fr. o. m. det stycke som börjar "Utskottet har" t. o. m. det stycke som slutar "i ifrågavarande del" bort anföra följande:

Enligt utskottets mening är det av yttersta vikt att slå vakt om den kulturella medvetenheten hos minoritetsgrupper i Sverige. Detta syfte främjas i hög grad av att minoriteterna förfogar över egna medier, som kan hålla samman gruppen, stärka den egna kulturen och visa på alternativ till det svenska livsmönstret som påtvingas dem genom svensk TV och radio och svenska tidningar.

Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening inte godtagbart att invandrarnas tidningar i fortsättningen inte skall få statsbidrag direkt till sin verksamhet utan att stöd i stället skall tilldelas en bakomliggande organisation, som har många hänsyn att ta när det gäller att fördela pengar mellan olika typer av verksamhet.

Utskottet ansluter sig med det anförda till vad som uttalas i vpk-motionen. Regeringen bör således lägga fram ett förslag som innebär att invandrartidningarna i fortsättningen får ett stöd som är tillräckligt stort för att deras framtida utveckling skall kunna tryggas.

Med det anförda, som bör ges regeringen till känna, tillstyrker utskottet motion 1985/86:342, yrkande 13, av Lars Werner m. fl. (vpk).

dels att utskottets hemställan under punkt 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med avslag på proposition 1985/86:98, utbildningsdepartementets avsnitt, yrkande 1, och med bifall till motion 1985/86:342, yrkande 13, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om statsbidrag till tidningar på annat språk än svenska.